

Hatvanegy diák versenye a szép magyar beszéd Kazinczy-emlékérméért

„Tudja, melyik nyelvet tartom az olasz és a görög után, minden más nyelv előtt leginkább dallamosnak és a versek szempontjából leginkább fejlődésre képesnek? A magyar.”

A levél, amelyből ezek a sorok valók, a múlt század elején kelt; a világ legnagyobb nyelvcsodája, a száznál több nyelvet ismerő olasz tudós, Giuseppe Mezzofanti írta cseh költő barátjának.

Illő az alkalom e vélemény idézésére, hiszen a magyar nyelv hagyományos ünnepi hete tegnap kezdődött. És illő az az esemény is, amely ezeket a sorokat eszünkbe juttatta, amely az ünnepi hét méltó bevezetője volt.

A szép magyar beszéd országos diákversenye az idén április 24–25–26-án ötödször rendezték meg — a hagyományoknak megfelelően ismét Győrött. Itt van az ország egyetlen középiskolája, amely Kazinczy Ferenc nevét viseli. A Kazinczy Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola Kazinczy-hagyományt ápoló gazdaság, tevékeny programjához tartozik a Kazinczy-éremért, illetve emlékérméért évről évre folyó diákvetélkedő döntőjének megrendezése.

Kazinczy-díj, Kazinczy-érem, Kazinczy-emlékérem... Az előbbi kettőt, mint ismeretes, Péchy Blanka alapította tíz évvel ezelőtt. A díjat azoknak a színészeknek, rádió- és televízió-bemondóknak, illetve újabban pedagógusoknak a jutalmazására, akik a legtöbbet tesznek anyanyelvünk hangzó oldalá, az élő beszéd ápolására, a szép magyar beszédre nevelésért. A Kazinczy-éremet, Borsos Miklós alkotását, pedig — a díjhoz hasonlóan három évenként — az ország húsz legszebb beszélő középiskolájának jutalmazására. Eddigi Kazinczy-díjasaink: Makay Margit, Ráday Imre, Pálos György, a rádióbemondó Körmendy László, és mint arról nemrég hírt adtunk, idén először kapták pedagógusok megosztva: a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium igazgatója, magyar-pszichológia tanára, Kádár Géza és az iskola magyar-történelem tanára, Z. Szabó László.

A kötelező szöveg

— 1966-ban rendeztük meg először a diákok országos versenyének döntőjét Péchy Blanka alapítványának elnyeréséért — mondta Kádár Géza. — Ez az emlékeztető szép verseny, a gyerekek lelkesedése-igyekezete kizárta bennünket arra, hogy a Kazinczy-éremért háromévenként folyó verseny között két évben rendezzünk országos vetélkedőt, amelynek szintén húsz legsebben beszélő részvevőjét iskolánk alapítványával, a Kazinczy-emlékérmével — a soproni Renner Kálmán alkotásával — jutalmazzuk.

Az idei verseny döntőjének 61 részvevője ezért az emlékérméért vetélkedett. A szabadon választott szövegek elmondása, felolvasása után, a magyar nyelv most már hagyományos győri ünnepének második napján, szombaton a kötelező szöveg elmondásának helyességét, szépségét figyelte a zsűri.

Váci Mihály *Vita és egység* című cikkének egy részletét olvasták fel a diákok. A versenyszabályok 15 percet biztosítanak a felkészülésre. A felolvasás után pedig nem találkoznak a még verseny előtt állókkal.

— Amikor elolvastam a kötelező szöveget, meglehetősen nehéznek találtam, és javasoltam, hagyjuk el az utolsó 12 soros bekezdést — mondta Péchy Blanka, aki minden évben zsűritagja a győri döntőnek. — A zsűri rövid vita után a teljes szöveg mellett döntött. Így még nagyobb örömmel, meglepetéssel tapasztalhattam a gyerekek talpraesettségét, a feladat primitív hibáitól minden esetben mentes megoldását.

— Feladat-megoldásról van itt csakugyan szó — mondta

dr. Deme László, a Nyelvtudományi Intézet osztályvezetője, a zsűri tagja. — Olyan feladat-megoldásról, amely igen jó kontrollja a szabadon választott szövegmondásnak. A versenyzőnek olyan gyakorlattal kell rendelkeznie, hogy nemcsak a kötelező szövegmondatot, hanem a szabadon választott, amire alaposan felkészülhetett a versenyző, mert gyakran túlválasztanak, erejüköt meghaladó feladatot vállalnak.

Mi a „szép beszéd”?

— Szép beszéd, helyes kiejtés... mi a legdöntőbb kritériuma?

— Sokan még ma is azt hiszik, hogy a helyes kiejtés versenye, valamit szavalo, „előadóművészi” produkciót igénylő vetélkedő. Pedig nem. Sokan még azt hiszik, a helyes és szép beszéd: a tökéletes hangképzés, hangjelzés, jó hangsúly és beszédtempó. Ez igaz is, de csak akkor, ha mindezt kiderül, hogy megértette a szöveget; ha érti is, hogy mit mond szépen, ha a szöveg valóban tartalma és természet szerint tolmácsolja. Hiszen magától értetődő, hogy csak az sajátítja el igazán a szöveget, aki a benne rejlő gondolatot, annak árnyalatait is megérzi. Ez pedig alapfeltevése annak, hogy a hallgatók megértsék, megértsék azt, amit tolmácsol a felolvasó, az előadó. A helyes kiejtés tanításában is az a döntő, hogy ne desztillált törvényeket ismertessenek meg a gyerekekkel, hanem az értelemkészségre neveljék őket.

Négy versenyző

Vázlatosan ez diáknyelvre fordított ars poeticája azoknak a szép beszélő versenyzőknek is, akikkel Győrött beszélgettünk.

Ferenczy Klári, a soproni József Attila Gimnázium IV. osztályos tanulója orvos szeretne lenni, kedvenc tantárgya a biológia. De nagyon szereti az irodalmat, sőt a nyelvészetet is. A József Attila Gimnáziumok országos szavalo versenyét ő nyerte az idén, s a szép magyar beszéd versenyén a tavalyi Kazinczy-érem mellé most a Kazinczy-emlékérmé is megszerzte. Révész Laci „elsőérmes”; az idén először indult a szép magyar beszéd versenyén. A székesfehérvári József Attila Gimnázium fizika-kémia tagozatának másodikos tanulója. Az első hat közé jutását beszélgetésünkör meg nem tudta, csak annyit: jól sikerült. Sikerét egyrészt szerencséjének tulajdonította, másrészt annak, amit így fogalmazott meg: „Amíg nem értem, hogy miről van szó egy szövegben, egyszerűen lehetetlen jól felolvasni.”

Tihanyi Gyöngyi, a budapesti József Attila Gimnázium IV. osztályos tanulója tavalyi Kazinczy-érmes, előző évi és mostani szerepléséért emlékérmét kapott.

— Ha van szép nyelv a világon, az a magyar! Tanítani szeretnék majd magyart és latint. Valahogy úgy, ahogy a mi magyar tanárunk, Nöbel Iván. Mindig az értelem keresésére, az irodalom értőn kritikus szemmel olvasására nevelt bennünket. Elsősorban pedagógiai szempontból érdekel, hogyan lehet minél jobban megérteni, megértenettni az irodalmat. Úgy érzem, ehhez is elengedhetetlen, hogy a tanár szépen beszéljen. A Kazinczy-versenyekre való felkészülésben talán az a legnagyobb élményem, hogy közben azon gondolkodhattam, azt, amit éppen olvasok, hogyan tanítanám, értetném meg a gyerekekkel.

A verseny abszolút győztese, Nagy Anna, a dunaujvárosi Münnich Ferenc Gimnázium IV. osztályos tanulója — szintén Kazinczy-érmes és most már kétszeres emlékérmes —

szinte „versenyben dicsér” Tihanyi Gyöngyivel, amikor a magyar tanárról van szó. „A mi tanárunk, Abaffy Lászlóné, úgy tud magyarázni, olyan szeretettel tud beszélni minden jó irodalmi műről, versről és prózáról egyaránt, hogy nem is tudjuk, ki a kedvenc írója, költője. És azt sem, az irodalmat, a nyelvtant vagy a stilisztikát szereti-e jobban.” Az irodalom és a zene — főleg a jazz — szinte egyformán izgatja Nagy Annát, és a tavalyi országos tanulmányi versenyen nyelvészetből kapott oklevelet. Magyar-országi népművelés szakra szeretne menni és ezután olyan helyen dolgozni, ahol a zene és az irodalom megszerettetésére együtt van szükség.

A húsz emlékérmes

— Színészi teljesítményre nincs szükség ezeken a versenyeken — mondta a versenyt összefoglaló záróban, vasárnap délután dr. Benczdy József, a Művelődésiügyi Minisztérium főosztályvezetője, a zsűri elnöke. — Ez azonban nem jelenti azt, hogy át kell esni a szöveg természetétől független, szinte élettelen közlő stílusba. Tízennel több középiskolás diák vett részt az idén is a szép magyar beszéd országos versenyén. S úgy érezzük, a felkészülés komolyságában is emelkedett a színvonal az előző évekhez képest. A kisebb hangszakaszokon belüli a hangok képzésével már nemigen volt baj, a szöveg nagyobb gondolati íveinek helyes érzékelése terén azonban van még tennivalója a versenyzők jó részének, hogy Kazinczy óhajához mind közelebb kerüljenek, hogy legyen végre a nyelv s az élő beszéd az, aminek lennie illik: „Hív és kész és tetsző magyarázója mindennek, amit a lélek gondol és érez.”

A húsz Kazinczy-emlékérmes az értékelés sorrendjében: Nagy Anna, Vándorfi László, Révész László, Király Mária, Milviusz Andrea, Papp Róza, Ferenczy Klára, Major Mária, Tihanyi Gyöngyi, Németh Judit, Szabó András, Jónás Gabriella, Felföldi László, Ferenczy Judit, Aradi Éva, Kohler Katalin, Harsányi Ágnes, Katona Ágnes, Borbás Györgyi, Várhelyi András.

Heimann Illdikó

Szegedi episztola

Ritkán jártam a Játékok városában, s ha jártam is, kutyafutásban. De gondolom, a városokkal is úgy van az ember, mint a múzeumokkal, képtárakkal, festőkkel: az emberi sejtcsere kabisztrikus hetedik évében újra szemügyre kell venni őket.

Szeretem Szegedet, s úgy érzem, ő is engem. Elsősorban azért szeretem Szegedet, mert nem akar mást mutatni, mint ami, nem akar sem Budapestnek, sem más városnak látszani, akkor sem, ha tele-tüzdellik korszerű skatulyaházakkal. Ezek a modern lakóházak, középületek többnyire harmonikusan illeszkednek az eklektikus-romantikus városképbe, nem haragadják túl délies jellegét. Szeged nagy levegőjű, gondozott tereivel észak-olasz városokra emlékeztet, főként Torinóra.

A szegediek mértéktartó lokálpatrioták és sajátos stílusérzékűek van. A Török-ház lebontását én is megkönnyezem, a benne lakókkal együtt. De a Kultúrpalotával szemközti állott halászcserda eltüntetése felett az elszírással nem lehet napirendre térni. Nem a mű-halászcserda miatt fájnak a szívek. A Schaeffer-házat hírdőnőnek hagyta meg a nagy árvíz. Műemléke, kultúrháttörési emléke volt a fiatal városnak, ha nem is túl öreg; 150 éves lehetett, amikor lebontásra ítélték. Egykori gazdája — mint Bálint Sándor professzor megírta — Schaeffer Ádám, a fejlett iz-

Orosz és német szakos tanárjelöltek külföldi tanulmányai

Évenként kétszáz orosz szakos, és ötven német szakos tanárjelölt tanul ezentúl a Szovjetunióban, illetve az NDK-ban. A jövőben az ötödévesek töltenek egy-egy fél évet a külföldi egyetemen. A hallgatók a külföldön töltött tanulmányi időre ösztöndíjat kapnak. A külföldi képzésre ki-ki saját egyetemén pályázhat.

Budapestnél újra árad a Duna

A Duna budapesti szakaszán hétfő reggel újabb kilenc-centiméteres áradást tapasztaltak a vízügyi szakemberek. A vízállás szerdái megközelíti majd a hatszáz centimétert, de egyelőre nem várnak további áradást, mert a sarki légtömegek beáramlásának hatására az Alpokban mérséklődött az olvadás. A Duna felső szakaszán legdurvább vízü mellékfolyója, az Inn hétfőre már harminc centiméterrel apadt.

A mérsékelt dunai áradással ellentétben, hetek óta hatalmas víztömeget tartanak a Tisza gátjai, és hiába apad állandóan második hazai legnagyobb folyónk, a gátak sok helyen már áteresztik a Tisza vizét. A Maros és a Tisza töltése mentén mintegy három-ezer holdnyi területet borított el friss belvíz, amelyet átszivárgás folytán keletkezett buzgárok okoztak.

Tizennolcezer szakmunkástanuló üdülhet kedvezményesen

A Munkaügyi Minisztérium 18 000 szakmunkástanulót részesít az idén kedvezményes hazai és külföldi üdülésben, táborozásban. A fiatalok egy része szakszervezeti és más üdülőkben tölti majd nyári pihenőjét.

A kisebb túsáron már jól felkészült fiatalok, huszonötös csoportokban kétéhes vándortúrán vesznek részt, gyalog, kerékpáron, csónakon. A szakmunkástanulók Balatonkenesén és a Veszprém megyei Kardosréten kempingeznek. Júliusban a sífoki üdülőben rendezik a 400 személyes nemzetközi táborot.

Elsősorban a szakma kiváló tanulóit, a tantárgyi és tanulmányi versenyek, különféle pályázatok, vetélkedők győztesei, a KISZ-munkában élen járó fiatalok vehetnek részt külföldi csereüdülésben.

Április 30: balatoni nyitás

Az elmúlt vasárnap a tavaszi éledés óráit és pillanatait éltük át a Balaton mentén. Virágba borult gyümölcsfák a kertekben, kerti szorgalom, ásás és ültetés, a múlt év szárazzá fonnyadt gazának és gallyainak égetése, csak némi időre és átmenetileg beborult ég, szokatlanul magas vízállás és erős hullámlás, a tihanyi Gödrösnél az első fűdőrűhás napozók a stégeken, és mindenütt, természetben és emberben, valamiféle jó zsenidülés: ez a természeti tabló várta és fogadta a látogatót.

A Balaton vizét a már-már viharosnak tetsző hullámlás ellenére is vitorlások jó hada lepte el, a komp Tihany és Szántód közt rendre szállította az autós kirándulókat és a csoportokat, nyitva volt már a füredi Annabella és a tihanyi rév önkiszolgáló étterme és a kikötő eszpresszója, a tihanyi kemping már április 23-án külföldi csoportot fogadott és most utazott el egy ötvenfőnyi jugoszláv vendégsereg a kis faházakból. S ebben a tavaszi indulásban bőven bontotta fűrtjeit az aranyeső, kibomlott a vadon növe őszibarack rózsaszín virága, a tihanyi domb- és hegyoldalokon elvirágozott már az a szép tihanyi, hosszú száru ibolya és szinte tavaszi rügyek lármájában jártuk a tündérfélszigetet, ha szabad — morcizni hasonlattal élve — a rügyek lármájának lehetetlen, de költői szépségű hasonlatát felidézni.

A Baricska-csárda még zárva, a régi épülethez nagy konyhát építenek, a helyreállított régi házat valószínűleg

csak nyáron nyitják meg. De megnyit az „új”, illetve a Baricskát ideiglenesen helyettesítő Hordó-csárda, amely átépítés alatt álló Baricska mellett áll a dombtetőn és ablakaiból talán még a Baricska teraszánál is szebb kilátás nyílik az öbölre s a tihanyi félszigetre. A balatonalmádi Auróra-szálló mellett felújító épül, ez a főszezonra lesz kész, az Auróra vendégei ezen át mehetnek le a Balaton-partra és az Auróra különstrandjára.

A hivatalos nyitási időpontja egyébként: április 30. A május elseji ünnepet megelőző napon, csütörtökön nyit az almádi Auróra, a füredi Marina, a füredi Annabella már március 27-től nyitva van. Április 30-án megnyílik a tihanyi hotel, a motel és az éttermek, a tihanyi kemping már nyitva van, s egyelőre még van hely benne a következő hetekre.

Végül egy jó hír azoknak az autósoknak, akik ezt a bomló tavaszt várták, hogy viszontláthassák nagy balatoni játszótérünket. A balatoni főútvonal, az északi és a déli parton, s végig Budapesttől Székesfehérváron át a tihanyi elágazásig, megkímélt, jó állapotban van, a rettetes tél nem pusztított benne. Ami kevés kifagyás jelentkezt, azt már kijavították. A székesfehérvári városi beágyazásnál láttuk, hogy látszólag kész már a meghosszabbított balatoni útvonal is, amely már elkerüli Fehérvárt. Hosszú szürke szalagja egyenesen ível, s olybá tűnik, hogy megnyitása már a közeljövőre várható.

Kétszázézer új munkahely

Tizenegy ipari körzetközpont létesül Szolnok megyében

Szolnok fejlesztéséről mintegy 30 vállalat vezetőinek jelenlétében számolt be hétfőn Fodor Mihály, a megyei tanács vb elnöke. Elmondotta, hogy a felszabadulás előtt agrár jellegű megyében az ipart is jelentősen fejlesztik. A nagykunsági városokban, a Jászság és a Tiszazug nagyközségeiben tizenegy ipari körzetközpontot alakítanak ki. 1970 végéig a kijelölt területek mintegy háromszázmillió forint értékű beruházás történni, s ehhez a megyei tanács és a helyi tanácsok megközelítően ötvenmillió forinttal járulnak hozzá.

1970-ben a megyében mintegy kétezzerkétszázal emelkedik az ipari munkahelyek száma, s ezeknek hatvanöt-hetven százalékát nők foglalják el.

A negyedik ötéves tervdószakban Karcag és Mezőtúr mellett a városias fejlesztésre kijelölt Kunszentmárton és Tiszafüred ipari létesítményeit is állami dotációval segítik. Jászárokszállás és Kunhegyes iparának fejlesztését kedvezményes hosszú lejáratú bankhitellel támogatják. A tájékoztató alkalmával kiállítás nyílt Szolnok megye ipari fejlődéséről.

városi tanács üléstermében most helyezik el Zsombori Lászlónak, a fiatal, első díjat nyert festőnek a pannóját. A pályaművek művészi dokumentum jellegűknél fogva a múzeumba kívánkoznak, hiszen Tömörkény és Móra egykori rezidenciájában őrzik az árvízi pályázat képeit is. A városi tanács bizonyára terve vette megvásárlásukat, elvégre mecénás, sokat áldoz a képzőművészetekre. Nemrég épített például a Tisza partján korszerű műteremházat, ahol tíz szegedi művész kapott lakást, műtermet.

Szegednek igénye van állandó képtárra, a múzeum hajlandó feláldozni, kiüriteni hivatali szobáit, átadni a helyet egy galleria d'arte moderna számára. Ezzel egyezre tehető képanyagának zöme sem szorulna a raktárakba. Trogmayer igazgató néhány szép tervéről tett említést, de előbb az S. O. S.-t kiáltók kétségbeesésével panaszkodott a tápéi, XIII. századi, gótikus templom siralmas állapotát. A nevezetes műemlék hamarosan végleg elpusztul, hacsak nem sietnek megmentésére, nem orvosolják bajait. Zsindelytetőzete már leégett, falai repednek, a szentély gótikus freskója romlik, hullik, tönkremegy. Az „esőes” indokolt.

A múzeum nyári terve között szerepel Pusztaszernek, a vészszövedés színterének a feltárása. Sokat várnak az ásásai eredményétől, mivel környékének tanyái házaiban középkori téglákat találtak. A magyar régészet szent úttörőjének, Rómer Flórisnak leherdált örökségét iparkodik

megmenteni Trogmayer Ottó, Rómer ugyanis a múlt században már kiásta, felszínre hozta Pusztaszern Árpád-kori apátságát. Kora és utókora viszont könnyen nézte, amint fáradságos, értékes munkájának eredménye ismét elpusztul. Nemzeti park, skanzen és ifjúsági tábor épülne még a vérről kötött szerződés síkságán s önként addóik a Fesztly-körkép fennmaradt részletének kiállítására.

A Tisza Szálló hatalmas építményében szemben ültem a számomra minden költők között a legkedvesebb, Juhász Gyula vörös rézből domborított képmásával. Az emléktábla felirata szerint 1920–30 között naponta ennél az asztalnál ült, a haladó újságírókkal együtt a költő, akit „elhagyott a pénz és a szerelem”. S itt, Juhász Gyula portréjával négy szemközt, elmondtam magamnak az „Episztola Dutka Ákosnak” című versét. Néhány sorát idézem:

Mert lesz — ugye mi tudjuk — lesz idő,
Mikor a magyar bánat és a magyar dal
Erőre kap és marseillaise-be csap.
Es gyermeked — akit csókoltatok —
Nem kénytelen hallgatni csak s szeretni,
De élni, merni fog.

A magyar dal, a magyar bánat Marseillaise-be csapott. En meg eltűntem azon, vajon élt-e, merem-e úgy, ahogy Juhász Gyula a költők látnoki képességével megjósolta.

Dutka Mária